

## Familiecamping

Rol A

Je hebt een rustige camping ergens in Zuid-Frankrijk. Je klandizie bestaat uit gezinnen met kinderen en vijftenzestigplussers. Je wilt liever geen jongeren op de camping.

Rol B

Je bent met een groep jongeren op vakantie. Je hebt de hele dag gezocht naar een camping. Er hangt een onweersbui in de lucht. Nu heb je een familiecamping gevonden. Je ziet dat er nog volop plaats is. Je doet je uiterste best om hier een plekje voor de komende nacht te bemachtigen.

De winst van een dergelijke aanpak is naast gemotiveerde leerlingen natuurlijke spreekvaardigheid. In een natuurlijke spreesituatie weet een leerling immers niet wat zijn gesprekspartner gaat zeggen. In bovenstaand voorbeeld weten de jongeren niet dat de campingeigenaar liever geen klanten uit deze categorie heeft. Ze zullen dus moeten uitleggen dat ze echt geen andere camping kunnen vinden en dat ze zich rustig zullen houden. Je traint op deze manier beter de spreekvaardigheid van de leerlingen, omdat het meer aansluit bij het echte leven.

Hoewel ik meestal kies voor een setting met twee groepen die simultaan hun rollen voorbereiden, is het ook mogelijk met meerdere scenario's door elkaar te werken. Je zou kunnen denken aan een bak met scripts die op het bureau van de docent staat. De leerlingen doorlopen de scripts in willekeurige volgorde in groepen van 4 tot 10. Dit heeft als voordeel een grotere betrokkenheid. Het nadeel kan zijn gebrek aan overzicht. In atheneum 6 heb ik met deze opzet gewerkt. Voor die doelgroep beviel dat goed, omdat de leerlingen in staat waren zichzelf te evalueren. ■

### Schrijfvaardigheid

Hoewel ik daar geen ervaring mee heb, weet ik dat scripts ook kunnen worden gebruikt voor schrijfvaardigheid. Di Pietro heeft hier een hoofdstuk aan gewijd. De onderliggende principes zijn hetzelfde. Op de site <[http://iteslj.org/Articles/Colburn-SI\\_on\\_IRC/example.html](http://iteslj.org/Articles/Colburn-SI_on_IRC/example.html)> kwam ik een toepassing tegen van scripts binnen een ICT-context. Zie hierover ook het artikel van Christopher Colburn *Online Strategic Interaction: ESL Role-Playing via Internet Relay Chat* (University of Delaware Department of Linguistics). Wie meer wil weten over deze manier van lesgeven ontkomt er niet aan Di Pietro's boek te lezen. Wellicht is het een goed idee in de nabije toekomst op internet een verzamelplaats te maken met allerlei scripts.

Docenten die hier voor voelen roep ik op te mailen zodat we een ander concreet kunnen maken. E-mail adres: <[jbrouwer@nuborgh.nl](mailto:jbrouwer@nuborgh.nl)>. Met dank aan Gerard Westhoff

Di Pietro, R.J. *Strategic Interaction, Learning Languages Through Scenarios*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.



# TALENDORP

## Moderne Vreemde Talen

Talendorp op de TSG in Zwolle. Foto: Fred Ho Sam Sooi.

## Mondelinge taalvaardigheid in de praktijk

Fred Ho Sam Sooi

Van de vier vaardigheden die bij het onderwijs in moderne vreemde talen aan de orde komen, is de mondelinge taalvaardigheid een van de leukere onderdelen, maar lastig te toetsen. Schrijven, luisteren en lezen zijn relatief makkelijk en klassikaal te toetsen, maar bij spreekvaardigheid kom je al snel uit op een gesprek tussen de leerkracht en de leerling (soms twee leerlingen).

De leerkracht stelt de vragen en de leerling antwoordt en aan de hand van de antwoorden wordt het cijfer vastgesteld. De leerling dient zich op dit 'gesprek' voor te bereiden door het leren van idioom en het lezen van een tekst en de leerkracht bereidt de vragen voor en

ook de eventuele varianten op de antwoorden en bepaalt welke score daaraan verbonden wordt.

Komt deze situatie bekend voor? Op veel scholen worden deze ‘gesprekken’ bij het mondeling toetsen van de moderne vreemde talen veelvuldig gevoerd. De leerling is vaak gespannen voor dit mondeling en de leerkrachten vinden het over het algemeen een hele zit.

Op een groeiend aantal scholen wordt voor het mondeling gebruik gemaakt van een communicatievere manier van toetsen van de mondelinge taalvaardigheid. Op de ene school heet het Taaldorp op de andere Taaltuin, Taalstraat, Taalplein of om het even welke andere creatieve naam, maar het idee blijft hetzelfde.

De taalvaardigheid wordt getoetst op een natuurlijke manier, in gesprekken die door de situatie bepaald worden en niet door min of meer geregistreerde gesprekken waarin de leerling het gewenste antwoord moet geven en waarin de leerkracht het antwoord op de gestelde vraag al weet en wil zien of de leerling dat ook weet.

Het mooiste zou natuurlijk zijn om met de klas naar een dorp in Engeland te gaan en de leerlingen daar met diverse opdrachten op pad te sturen en dan moeten zij zich redden in een situatie waarin Nederlands geen uitkomst meer biedt. Ik weet van minimaal één school die dat zo doet, niet met Engels, maar met Duits. De school staat dichtbij de grens en voor het examen gaan ze met leerlingen naar een dorp vlak over de grens; de leerlingen gaan met diverse opdrachten het dorp in en praten met Duitsers, een levensecht Taaldorp.

## Het Talendorp

Bij ons op school, de Thorbecke Scholengemeenschap in Zwolle, zijn wij ongeveer tien jaar geleden begonnen met het toetsen van de mondelinge taalvaardigheid van vmbo-leerlingen door ‘situatie gestuurde opdrachten’; de leerling krijgt een situatie aangeboden en moet daar passend op reageren.

### Voorbeeld

Je bent in Engeland op vakantie en je wilt een pakketje opsturen naar Nederland. Het is een mooie vaas voor je zus die pas getrouwd is.

### Opdracht

Ga naar het postkantoor en leg uit dat de inhoud breekbaar is, vraag wat het kost, vraag wanneer het aankomt en vertel dat het een speciaal pakketje is.

Dit was een van onze eerste opdrachten en om het een beetje echt te maken, hadden we een grote tafel met een brievenweger en wat lege postpakketten. Het was welis-

waar geen echt gesprek, maar het begin was er. We begonnen met een klein aantal ‘posten’ en bij elke post moest de leerling een soortgelijke opdracht uitvoeren.

Dit beviel zo goed dat we de opdrachten verder zijn gaan uitbouwen tot wat het nu geworden is, een Talendorp met situaties, waarin de leerling steeds adequaat moet reageren.

Wij spreken van een Talendorp omdat Frans, Duits en Engels op deze manier de mondelinge taalvaardigheid toetsen. Alle vmbo-leerlingen (basisberoepsgericht, kaderberoepsgericht, theoretisch/gemengd en theoretische leerweg) doen het Talendorp als het mondelinge deel van hun schoolexamen. Er is geen van tevoren vastgelegd scenario en de leerling en examinator gaan een gesprek aan waarin beiden een rol spelen en gesprekspartner zijn.

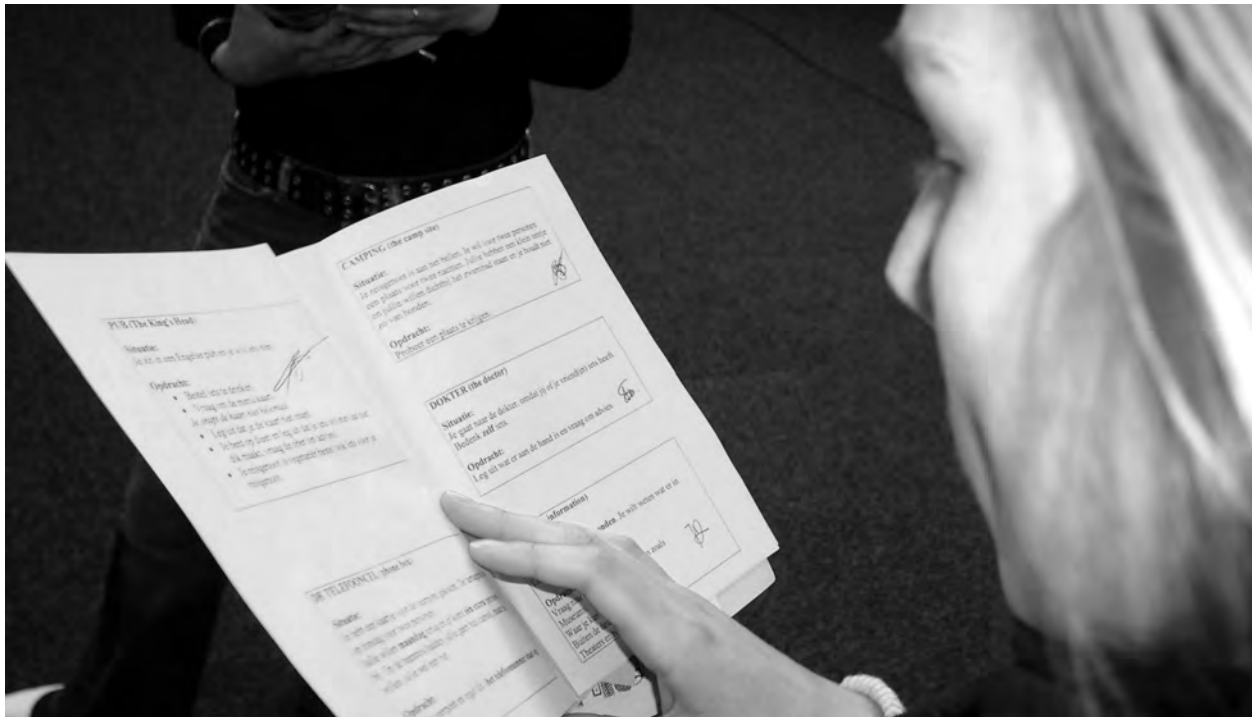
## De organisatie

Dat klinkt allemaal erg mooi hoor ik u nu denken, maar hoe organiseer je nu zo’n Talendorp? In de loop van de tijd hebben wij een aantal voorwaarden gecreëerd die voor een goed lopend Talendorp van groot belang zijn.

In de eerste plaats wordt er door de drie moderne vreemde talen intensief samengewerkt. Er worden in twee met elkaar verbonden sportzalen posten opgebouwd en die posten worden aangekleed in de stijl van de taal die wordt geëxamineerd. Dat geeft voor zowel de leerling en de ‘examinator’ het gevoel dat het écht is. De *pub* (bij Engels), *le restaurant* (bij Frans) of *Gaststette* (bij Duits) ziet er dus ‘echt’ uit, met een menu en uithangbord en er wordt echt ingeschonken (uiteraard vruchtensap). In de winkel is eigentijdse kleding aanwezig en de telefooncel, die gebruikt wordt voor de telefoonopdracht, werkt echt!

Op de tweede plaats werken wij samen met de Hogeschool Windesheim in Zwolle. De derdejaars studenten lerarenopleiding treden op als gesprekspartner/examinator en zij krijgen daar op hun beurt weer studiepunten voor. Het spreekt voor zich dat de studenten goed worden voorbereid. Zij ontvangen een uitgebreid informatiepakket en een van onze eigen leerkrachten gaat naar Windesheim toe voor een gastles. In deze gastles bespreken we met de studenten wat er van hen verwacht wordt en we gaan in op de vragen die zij hebben.

Op de derde plaats is er binnen de school van directie tot en met onderwijsondersteunend personeel een grote bereidheid tot medewerking. Dit blijkt uit allerlei kleine en grote dingen, om er een paar te noemen: onze afdeling handel en verkoop richt een complete winkel in, de conciërges geven voortdurend gevraagd en ongevraagd advies over vooral technische zaken. De sectie lichame-



Leerling van de TSG in Zwolle bestudeert de opdracht. Foto: Fred Ho Sam Sooi.

lijke opvoeding stelt de beide gymzalen ter beschikking.

Ten slotte hebben we dit jaar de beschikking gekregen over echte decorstukken. Deze decorstukken zijn in nauwe samenwerking met een decorbouwer bedacht en gemaakt en dat geeft het hele talendorp een zeer aantrekkelijke 'levensechte' aanblik. We hebben nu een politiebureau, een pub en een werkend replica van een typisch Engelse telefooncel en in de loop van dit kalenderjaar komen er nog decors voor een camping, een arbeidsbureau, een balie voor de veerpont, een hotel en een VVV kantoor bij.

Dit alles maakt het mogelijk dat wij in die twee kleine sportzalen tien tafereels kunnen opbouwen die het voor de leerling makkelijk maken om zich in de situatie in te leven. De leerling komt binnen in het Talendorp Engels met de opdracht dat hij bij 'Ferry' een kaartje moet kopen voor de boot naar Engeland, de leerling wil goedkoop reizen en is met twee personen. Nadat het kaartje is gekocht en de leerling zijn wisselgeld heeft ontvangen, gaat hij het Talendorp in en daar komt de leerling in situaties terecht die voor de leerling voorstelbaar zijn. In een restaurant iets bestellen en zeggen dat je de kaart niet snapt, bij de politie aangifte doen, in een winkel iets kopen, bij de VVV om informatie vragen en een telefoongesprek voeren in een replica van een rode Britse telefooncel.

En zo gaat de leerling in eigen tempo in ongeveer 30 à 40 minuten het Talendorp rond. De opdrachten worden verstrekt in een 'paspoort'. In dit paspoort staan de tien opdrachten die moeten worden uitgevoerd en na een

bezoek aan een post wordt de opdracht door de examinator afgetekend. Op die manier kan bij de uitgang snel en eenvoudig worden vastgesteld of een leerling alle opdrachten heeft uitgevoerd.

Frans en Duits doen het op min of meer dezelfde manier. Frans heeft een bijkomend probleem dat de woordenschat van de leerlingen over het algemeen minder groot is dan bij Engels en Duits en dat om die reden de leerling wat minder makkelijk tot een gesprek komt, maar met de nodige aandacht aan spreekvaardigheid tijdens de lessen kunnen de leerlingen een heel eind komen.

### De beoordeling

De leerling wordt beoordeeld op twee punten: op het uitvoeren van de opdracht en de spreekvaardigheid. Er wordt niet gescoord in cijfers maar in 'goed', 'voldoende' en 'onvoldoende'. Deze scores worden later omgezet in cijfers, want er moet uiteindelijk wel een cijfer uitrollen. De eerlijkheid gebiedt me hier te zeggen dat het op de juiste manier beoordelen van de prestaties van de leerling in het talendorp een lastig punt is en blijft. Een medewerker van het CITO heeft naar aanleiding van een door mij verzorgde workshop Talendorp een dag meegegaan in ons Talendorp. Na afloop hebben wij uitgebreid gesproken over dit probleem en nu hanteren wij het systeem waarbij de examinatoren bij elke post op twee onderdelen de resultaten van de leerling noteren (spreekvaardigheid en uitvoering van de opdracht).

Deze scores leiden via een verzamellijst tot een cijfer; het voert te ver om dat hier in detail te beschrijven.

### De toekomst

Bij ons op school is het Talendorp als examenvorm voor het hele vmbo voor alle moderne vreemde talen schoolbreed ingevoerd en in de komende tijd gaan we onderzoeken hoe we het idee talendorp ook kunnen inzetten bij havo/vwo. Dit hoeft dan niet per se als examenvorm, maar in andere klassen dan het examenjaar en uiteraard met aan het niveau van de leerlingen aangepaste opgaven. Tijdens een van de presentaties die ik voor diverse scholen heb verzorgd, was ik op een brede scholengemeenschap die van plan was om het voor alle leerlingen (vmbo tot en met vwo) in cursusjaar 3 te organiseren.

Tot slot. Er kan nog eindeloos veel over deze manier van toetsen worden geschreven, maar niets geeft een betere indruk van een Talendorp dan een bezoek aan een draai-

end Talendorp. Docenten van andere scholen zijn welkom. Ook is er een videofilm beschikbaar die een aardig beeld geeft van een Talendorp in bedrijf. ■

### Informatie

De cd-rom laat voorbeelden zien van het Talendorp Engels: hoe het decor eruit ziet, hoe leerlingen ervoor oefenen en de uiteindelijke uitvoering: uitleg aan leerlingen en gesprekjes die gevoerd worden. Ook horen we wat reacties van leerlingen na afloop. Voor wie onbekend is met het fenomeen Talendorp vormt deze cd-rom een goede introductie. Wilt U meer weten of heeft u belangstelling voor de cd-rom, het contactadres is: A.A. Ho Sam Sooi, p/a Thorbecke Scholengemeenschap, Postbus 624, 8000 AP Zwolle, e-mail <hosamssooi@compaqt.nl>.

Zie ook de twee artikelen over het taaldorp van de ILO-studenten Fieke Kroon en Pauline de Koning in LT 478 en 479 (1993) en het vervolgartikel over het beoordelen door 5de-klassers -bevat een beoordelingsschema - in LT 503 (1995). Tussen 1993 en 1997 hebben Fieke Kroon en Chantal Westrate op tal van scholen in het land het opzetten van een Taaldorp begeleid. Er is een video beschikbaar van de uitvoering van een schoolbreed taaldorp op het Herman Wesselink College in Amstelveen. Voor informatie <chantal.wes@tiscali.nl>.

## Taalassistenten en Taaldorp: twee vliegen in één klap

Voor het tweede achtereenvolgende jaar heeft het Hervion College te 's-Hertogenbosch de beschikking over een taalassistent. Docent Duits Wiel Höppener beschrijft hoe het hebben van de taalassistent leidde tot het organiseren van een Taaldorp in zijn vmbo-klassen.

### Wiel Höppener

Taalassistent. Een jongedame uit Duitsland, die gedurende haar studie aan de universiteit van Münster tien maanden er tussenuit knijpt om land, volk, cultuur en taal in Nederland te leren kennen en daarbij een brok onderwijservaring opdoet, al dan niet van belang voor haar latere carrière.

Ik hoor sommige collegae al denken 'tja, nog meer werk op mijn nek halen'. Inderdaad, ze hebben gelijk. Je haalt je nog meer werk op je nek. Nog voor aanvang van het nieuwe schooljaar heb je een of meerdere gesprekken met je nieuwe taalassistent(e); je begeleidt haar door het oerwoud van de administratieve rompslomp,

doet ideeën aan de hand om nog sneller de Nederlandse taal onder de knie te krijgen, maakt haar wegwijs in de nieuwe stad en doet een poging om onderdak te vinden. Daarnaast overleg je met je sectiegenoten hoe zij ook in hun onderwijsprogramma een actieve rol zou kunnen spelen.

Maar wat staat er tegenover: je biedt een jong en onervaren iemand de gelegenheid om tien maanden lang in de keuken van het onderwijs te kijken en daarmee een brok ervaring op te doen.

Niet alleen zij heeft daar baat bij. Buiten het feit dat je als onderwijisdier tevens een consul bent van je eigen moedertaal, profiteren je leerlingen nog eens van haar kennis op het gebied van de Duitse taal en cultuur. Door haar actief in te zetten binnen het onderwijs, kun je heel gemakkelijk ook variëren in werkvormen.